

SEYYİD VEHBİ'NİN DİVANINDA YER ALMAYAN BİR KASİDESİ

Haluk GÖKALP*

*Ki benem mu'cize-gû şâ'ir-i Nef 'î-lehçe
Kadrüm inkâr edemez nâdire-güyân-ı zamân
Seyyid Vehbî*

ÖZET

Şiir mecmuaları çeşitli şiirleri derlemekle birlikte yazıldığı devrin sanat ve kültür birikimini de bir araya getirirler. Nazire mecmuaları nazire geleneğini ve şairler arası etkileşimi örnekleriyle gözler önüne sererken, farklı konular etrafında toplanan ya da -tamamen okuyucunun zevkine göre gelişigüzel toplanan- şiir defterleri edebiyat tarihini bir bütünlük içinde görmemize olumlu katkılar sağlar. Bu nedenle nazire mecmuaları ya da diğer şiir mecmuaları, divan şiiri araştırmalarının başlıca kaynaklarından. Genel olarak baktığımızda mecmuaların divan edebiyatı araştırmalarına katkıları üç başlıkta toplanabilir. İlk olarak mecmualar, içerdikleri zengin malzeme ile dönemin şiir zevkini yansıtır. Mecmua sayfalarını dolduran şiirler, nazire yazılacak kadar ya da şiir defterine kaydedilecek kadar beğenilen şiirlerin tespit edilmesini sağlar. İkinci olarak edebiyat tarihinde adı geçmeyen şairlerin tanınmasına yardımcı olur, üçüncü olarak ise yaşadığı dönemde ve sonrasında tanınan şairlerin bilinmeyen şiirlerini edebiyat araştırmacılarının istifadesine sunar. Mecmualar, divan sahibi olmayan şairlerin tanınmasına olanak sağlamanın yanı sıra tanınmış şairlerin divanlarının herhangi bir nüshasında yer almayan şiirlerinin edebiyat tarihine kazandırılmasında önemli rol oynar. Bu sayede divan şairinin tüm şiirlerini içeren mükemmel divana bir adım daha yaklaşma imkânı doğar. Bu vesileyle biz de yazımızda şiir mecmualarının divan şiiri araştırmalarına katkılarını genel olarak değerlendirdikten sonra Topkapı Sarayı Kütüphanesinde bulunan Sıhhat-nâme ve Sûr-ı Hitâna Müteallik Kasâid başlıklı şiir mecmuasında yer alan Seyyid Vehbî'nin "sıhhatnâme kasidesi"nin transkripsiyonlu metnini yayımlayacağız. Böylece on sekizinci yüzyılın önemli şairlerinden Seyyid Vehbî'nin otuz bir nüshaya dayalı divan neşrinde bulunmayan bir kasidesi literatüre kazandırılırken yeni bir sıhhatnâme metni araştırmacıların istifadesine sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mecmua, divan şiiri, sıhhatname, kaside, Seyyid Vehbi

* Doç. Dr., Çukurova Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, El-mek: hgokalp@cu.edu.tr

THE KASİDE THAT DOESN'T TAKE PLACE IN DİVAN OF SEYYİD VEHBİ

ABSTRACT

Periodicals include kinds of poems. In addition they comprise artistic and cultural accumulation when they were written. Pastiche collections give knowledge about pastiche tradition and interactions between poets. Poem notebooks which can collect different subjects contribute to history of literature. So, pastiche collections or other collections are one of the main source of classical poetry. Contributions of periodicals to classical school of poetry investigating, may be collected with three groups. First of all, periodicals reflect the pleasure of poem when they were written and poems which were approved can be determined. Second one, they contribute to recognition of poets who weren't mentioned in history of literature. Third one, investigators can benefit from periodicals for poems which weren't mentioned in poet's divan which include their poems. By this way, investigators can collect all poems of poet. In this study, we evaluated the contributions of periodicals to classical poetry investigators. And then we are going to publish Seyyid Vehbi's kaside in "Sıhhatname ve Sur-ı Hitana Müteallik Kasaid" which was found from Topkapı Palace Library. With this study, Seyyid Vehbi's poem which weren't mentioned in other 31 copy is going to be presented to investigator's advantage.

Key Words: periodicals, sıhhatname, kaside, Seyyid Vehbi, Otoman poetry

Şiir mecmuaları çeşitli şiirleri derlemekle birlikte yazıldığı devrin kültürel ve edebî birikimini de bir araya getirirler. Nazire mecmuaları nazire geleneğini, şairler arası etkileşimi örnekleriyle gözler önüne sererken, farklı konular etrafında toplanan ya da -tamamen okuyucunun zevkine göre gelişigüzel bir araya getirilen- şiir defterleri, edebiyat tarihini bir bütünlük içinde görmemize olumlu katkılar sağlar. Bu nedenle nazire mecmuaları ya da diğer şiir mecmuaları, divan şiiri araştırmalarının başlıca kaynaklarından. Genel olarak baktığımızda mecmuaların divan edebiyatı araştırmalarına katkıları üç başlıkta toplanabilir. İlk olarak mecmualar, içerdikleri zengin malzeme ile dönemin şiir zevkini yansıtır. Mecmua sayfalarını dolduran şiirler, nazire yazılacak kadar ya da şiir defterine kaydedilecek kadar beğenilen şiirlerin tespit edilmesini sağlar. İkinci olarak mecmualar, edebiyat tarihinde adı geçmeyen şairlerin tanınmasına yardımcı olurlar. Üçüncü olarak ise şiir mecmuaları, yaşadığı dönemde ve sonrasında tanınan şairlerin divanlarında veya başka kaynaklarda yer almayan şiirlerini edebiyat araştırmacılarının istifadesine sunarlar. Böylece divan şairinin tüm şiirlerini içeren mükemmel divana bir adım daha yaklaşma imkânı doğar.

Eski Türk edebiyatında mecmualarla ilgili yapılan araştırmalara baktığımızda yapılan çalışmaların genellikle yukarıda sıraladığımız üç başlık etrafında toplandığını görürüz. Bu çalışmalar sayesinde daha önce duyulmamış nice şair, eser ve manzume edebiyat tarihine kazandırılmıştır. Bu noktada yalnızca mecmualarda yer alan ve başka bir nüshası bulunmayan eser ya da manzumeler içinde Türk edebiyatının en önemli eserlerinin de bulunduğunu belirtmek gerekir. Bunlar içinde Hoca Dehanî, Şeyyad Hamza, Ahmed Fakih, Gülşehrî ve Ahmedî gibi önemli şahsiyetlerin eserleri de bulunmaktadır. Türk edebiyatı tarihi araştırmalarında mecmuaların

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/1 Winter 2013*

önemini anlamak için yalnızca mecmularda bulunan eserlerin bazılarının adlarını zikretmek faydalı olacaktır.

Hoca Dehâni'nin kaside ve gazellerini Eğridirli Hacı Kemal'in *Câmi'ü'n-Nezâ'ir*, Ömer bin Mezîd'in *Mecmu'atü'n-Nezâir* ve Köprülü Kitaplığındaki bir mecmuadan öğreniriz. **Şeyyad Hamza**'nın 50 beyitlik mersiye kasidesi Milli Ktp. N.3772 deki mecmuada yer almaktadır. **Ahmed Fakih**'in *Çarhname*'sini Eğridirli Hacı Kemal'in *Câmi'ü'n-Nezâ'ir*'inden öğreniriz. Yine **Ahmed Fakih**'in *Kitâbu Evsâfi Mesâcidi's-Şerife*'sinin bilinen tek nüshası British Museum Or. 9848'deki bir mecmuadadır. **Gülşehrî**'nin *Arûz-ı Gülşehrî* adlı Farsça eserinin tek nüshası Millet Ktp'de Farsça Yazmalar 517'de kayıtlı *Mecma'ü'r-resâil* içerisinde. **Ahmedî**'nin *Bedâyi'u's-Sihr fî-Sanâyi'i's-Şi'r* adlı Farsça risalesinin tek nüshası Konya Mevlânâ Müzesi 2540 numaralı mecmuada yer alır. **Yusuf-ı Meddah**'ın Farsça *Hâmûş-nâme*'si Köprülü Kütüphanesi no 1597'deki bir mecmuada yer alır. **Elvan Çelebi**'nin menâkıbnamesi dışındaki eserlerini (gazeller) *Câmi'ü'n-Nezâ'ir* ve Millet Ktp Ali Emiri no 543 deki nazire mecmuasından buluruz. Müretteb bir divanı olmayan **Melîhî**'nin şiirleri Eğridirli Hacı Kemal'in *Câmi'ü'n-Nezâ'ir*'i ve Edirneli Nazmî'nin *Mecma'ün-Nezâ'ir*'inde bulunur. Henüz divanı ele geçmemiş olan **Zeynep Hanım**'ın şiirlerini Pervâne Bey Mecmuası'nda görme fırsatı buluruz. Tekke şairi **Kaygusuz Abdal**'ın *Gevher-nâme*'si XV. Yüzyıldan kalan bir mecmuada bulunur. Türk edebiyatında yazılan ilk gül ve bülbül hikâyesinin sahibi **Rıfâî**'nin *Bülbül-nâme*'sini Paris Milli Ktp. Farsça Yazmalar no 2147'deki mecmuada buluruz. Söz konusu örneklerin sayısını çoğaltmak mümkündür.¹

Divan sahibi olmayan şairlerin şiirlerini mecmualardan yararlanarak bir araya getiren araştırmaların sayısı hiç de az değildir. Bu şairlerin yayımlanan şiirleri, şiir mecmualarından yararlanılarak ortaya konmuştur. Ayrıca araştırmacılar mecmualardan yararlanarak, divan sahibi olan ya da bazı eserleri bilinen şairlerin bilinmeyen ya da divanlarında olmayan şiirlerini de edebiyat tarihine kazandırmışlardır. Amrî², Figânî³, Haydarî⁴, Selikî⁵, Rahmî, Fevrî⁶, Mânî⁷, Kabûlî⁸, Fuzulî⁹, Bâkî¹⁰, Nef'î¹¹, Seyyid Nesîmî¹², Âşık Paşa¹³, Aydınî Visâlî¹⁴, Behîştî¹⁵, Vasfî¹⁶,

¹ Söz konusu örnek eserler şu eser taranarak belirlenmiştir: Şentürk, Ahmet Atilla- Ahmet Kartal (2004) *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Dergâh Yayınları, Ankara.

² Çavuşoğlu, Mehmet, (1979), *Amrî Divanı Tenkidli Basım*, İstanbul: İÜEF Yayınları.

³ Karahan, Abdülkadir, (1966), *Kanuni Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Figani ve Divançesi*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

⁴ Kılıç, Filiz- Orhan Kurtuluş ve Tuncay Bülbül, (2008), Deniz Ali Baba Dergâhi Postnişini Haydar Cemil Baba (Haydarî) ve Şiirleri, Ankara: GÜ Türk HAMER Yayınları

⁵ Zülfe Ömer, (2006), On Altıncı Yüzyıl Şairi Selikî ve Şiirleri, İstanbul: Edebiyat Yayınevi.

⁶ Tarlan, Ali Nihad, (1948), Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. Asır Divan Şiiri: Rahmî ve Fevrî, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

⁷ Demirel, Şener, (1999), "16. Yüzyıl Divan Şairlerinden Mânî", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9/1, s.25-51.

⁸ Duyar, Hidayet, (2009), "On Altıncı Yüzyıl Şairlerinden Kabûlî'nin Şiirleri", *Türkoloji Araştırmaları*, 4 / 2, s.307-362.

⁹ Küçük, Sabahattin, (1989), "Fuzulî'nin Yeni Bir Şiiri", *Fırat Üniversitesi Dergisi (Sosyal Bilimler)*, 2, s.245-248.; Küçük, Sabahattin, (1988), "Fuzulî'nin Bâkî Üzerindeki Tesiri ve Divanında Yer Almayan Bir Şiiri Hakkında", *Millî Kültür*, 60, s.5-8.

¹⁰ Kesik, Beyhan (2012) Bazı Şiir Mecmualarından Hareketle Basılı Divanlarda Bulunmayan Bâkî Mahlaslı Şiirler, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 5 Sayı: 9.

¹¹ Kemal Edib, (1949), "Nef'î'nin Bilinmeyen Birkaç Şi'ri", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 7/2, s.287-294.

¹² Köksal, M. Fatih, (2000), "Seyyid Nesîmî'nin Bilinmeyen Tuyuğları", *Journal of Turkish Studies – Türklük Bilgisi Araştırmaları (Âgâh Sırrı Levend Hatıra Sayısı I)*, 24, s.187-208.; Köksal, M. Fatih, (2009), "Seyyid Nesîmî'nin Yayımlanmamış Şiirleri", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 50, 77-135.

¹³ Tavukçu, Orhan Kemal, (1995), "Âşık Paşa'nın Bilinmeyen Bazı Gazelleri ve Bir Mesnevisi", *Yedi İklim*, 62, s.51-55.

¹⁴ Mermer, Ahmet, (2002), "XV. Yüzyılda Yazılmış Bilinmeyen Bir Nazire Mecmuası ve Aydınî Visâlî'nin Bilinmeyen Şiirleri", *Millî Folklor*, 56, s.75-94.

¹⁵ Aydemir, Yaşar, (2000), *Behîştî Divânı*, Ankara: MEB Yayınları.

Turkish Studies

Basırî¹⁷, Revanî, Hayretî, Haverî, Ahî, Peyamî, Sani¹⁸, Ubeydî, Aşkî, Şem'î, İştretî¹⁹, Ulvî, Me'âlî, Nihânî, Feyzî, Kâtibî²⁰, Râmî²¹, Hasanoğlu²², Şefkat²³, Müsevvidzâde Osman Cemâl²⁴, Mehmet Emiri²⁵, Eyyüb, Muhlis²⁶, Bursalı Rahmî²⁷ bunlardan bazılarıdır.²⁸

Şiir mecmuaları, edebiyat tarihinde yer almayan şairlerin ya da bilinmeyen şiir ve eserlerin tanınmasına kaynaklık ederken edebiyat geleneğinin nasıl şekillendiği hakkında önemli bilgiler edinmemizi sağlar. Daha önce belirttiğimiz üzere nazire geleneğini gözler önüne seren nazire mecmuaları, şairlerin birbirleriyle olan ilişkilerini, birbirlerini ne ölçüde etkilediklerini anlamamıza yarar. Yine bu mecmualardaki veriler, mahlasdaş şairlerin birbirinden ayrılmasında, gelenek oluşturan şiirlerin ilk örneklerinin kime ait olduğunun anlaşılmasında ya da kayıp bir manzumenin beyit sayısının anlaşılması gibi çeşitli teknik konularda da bilgi edinmemizi sağlar. Belirli konular etrafında toplanan mecmualar ise dönem insanının ya da edebiyat çevrelerinin hangi konulara ilgi gösterdiğinin anlaşılmasında katkılar sağlar. Örneğin “naat, maktel, sûr-nâme,” gibi çeşitli türler etrafında yazılan mecmualar; “mütezad, tuyuğ” gibi farklı nazım şekillerini kapsayan mecmualar; Mevlânâ methiyeleri gibi din ve devlet büyüklerine yönelik yazılan methiyeleri toplayan mecmualar veya belirli bir tarikat, zümreye mensup şairlerin şiirlerini içeren mecmualar, adı geçen konular etrafında belirli bir gelenek oluşturduğunu göstermenin yanı sıra çeşitli konularla ilgili derli toplu kaynaklar sunarak araştırmacılar için cazibe merkezi olmaktadır.

Topkapı Sarayı Müzesi Revan Kitaplığı 826 numarada kayıtlı olan *Sihhat-nâme ve Sûr-ı Hutâna Müteallik Kasâid* adlı mecmua da belirli konu etrafında yazılan mecmualar arasında yer alır. *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu*'nda künye ve içeriğine yer verilen eserden ilk kez Mehmet Arslan bahseder. Arslan, *Türk Edebiyatında Manzum Surnâmeler* adlı çalışmasında “İçerisinde Surname Niteliği Taşıyan Bölümler Bulunan Bazı Eserler” başlığı altında söz konusu mecmuayı da zikreder:

“Bu eser III. Sultan Ahmed'in (salt. yıl.1703-1730) 1720 (1132) yılında hastalıktan iyileşmesi üzerine zamanın şairleri tarafından yazılan “Sihhat-nâme Tarihleri” ile kasidelerini ve III. Ahmed'in şehzâdeleri Süleyman, Mustafa, Mehmed ve Bazyezid'in sünnet düğünleri üzerine yazılan “Sûriyye Tarihleri” ve “Sûriyye” Kasidelerini ihtiva etmektedir. Eserde bir de Osmanzâde

¹⁶ Çavuşoğlu, Mehmet, (1980), *Vasfî Dîvanı Tenkidli Basım*, İstanbul: İÜEF Yayınları. Ayrıca Karasoy, Yakup (2008) “Vasfî'nin Bilinmeyen Bir Mersiyesi” *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 24, s.2-6.

¹⁷ Kartal, Ahmet, (2006), *Basırî ve Türkçe Şiirleri*, Ankara: Akçağ Yayınları

¹⁸ Tarlan, Ali Nihad, (1949), *Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. Asır Dîvan Şiiri: Revanî – Hayretî – Haverî – Ahî – Peyamî – Sani*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

¹⁹ Tarlan, Ali Nihad, (1948), *Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. Asır Dîvan Şiiri: Ubeydî – Aşkî – Şem'î – İştretî*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

²⁰ Tarlan, Ali Nihad, (1948), *Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. Asır Dîvan Şiiri: Ulvî – Me'âlî – Nihânî – Feyzî – Kâtibî*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

²¹ Erdoğan, Kenan, (2008), “Bir Bektaşî Şairi: Üsküdarlı Rızâ Râmî ve Yeni Bulunan On İki Şiiri”, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 47, s.51-66.

²² Ergun, Sadettin Nüzhet, (1928), “Hasanoğlu ve Yeni Bir Gazeli”, *Milli Mecmua*, 107, s.1721-1722.

²³ Kılıç, Filiz, (2009), “Tezkire Yazarı Şefkat ve Tespit Edilebilen Şiirleri”, *International Journal of Central Asian Studies*, 13, s.355-364.

²⁴ Fedai, Ahmet Harid, (1997), “Yüzyılımızın Başlarında Kıbrıs'ta Bir Şiir Mecmuası ve Müsevvidzade Osman Cemal Efendi”, *IX. Milli Türkoloji Kongresi*, 15-19 Eylül 1997.

²⁵ Felek, Özgen (1999), “Mehmet Emiri Efendi ve Şiirleri”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9/1, s.53-78.

²⁶ Kaya, Önal, (1991), “Eyyüb ve Muhlis'in Şiirleri”, *Türkoloji Dergisi*, IX/1, s. 99-119.

²⁷ Küçük, Sabahattin, (1993), “16. Yüzyıl Şairlerinden Bursalı Rahmî Çelebi ve Şiirleri”, *MÜFEF Türklük Araştırmaları Dergisi*, 7, s.423-472.

²⁸ Bu bölümde anılan şairlerin tespitinde şu makaleden yararlanılmıştır: Gıynaş, Kamil Ali (2011), “Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası” *Selçuk Üniversitesi/Edebiyat Fakültesi Dergisi/ Yıl: 2011, Sayı: 25, s. 245-260.*

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/1 Winter 2013

Efendi'nin "Sûriyye Kıt'ası" bulunmaktadır. 69 varak olan eserde değişik vezinlerle ve muhtelif şairler tarafından yazılmış 50 manzume yer almaktadır. Eserin 17b'ye kadar olan kısmı sıhhat-nâme kaside ve tarihleri; 17b'den sonrası ise suriyye kaside ve tarihlerini ihtiva etmektedir. Eserde şu şairlerin sıhhat-nâmeleri: "Kâmî Efendi, Râşid Efendi, Pîrîzâde Sâhib Efendi, Seyyid Vehbî Efendi, Sâmi Efendi, Gümrükçüzâde Hüseyin efendi, Nedim Efendi, Hayatîzâde Efendi, Edîb, Sa'dî"; şu şairlerin sûriyye kasideleri "Seyyid Kelîm Efendi, Diyârbekrî Muhammed Efendi, Vehbî, Râzî Efendi, Hâfız Gussî Efendi, Zâhî Efendi, Şehdî Efendi"; şu şairlerin de suriyye tarihleri bulunuyor: "Seyyid Fâ'iz Efendi, Mirzâzâde Sâlim Efendi, Kâmî Efendi, Trabzonî Sâlim Efendi, Osmânzâde Efendi, Hıfzî Efendi, Sa'dî, Dürrî Birâderî Sa'dî, Hayâtîzâde Efendi, Tabîb Ali Efendi, Mâcid Efendi, Ferîd, Vesîm, Pîrîzâde Muhammed Sâ'ib, Râşid Efendi, Fâ'iz Efendîzâde Seyyid Vâkîf Efendi, Necîb Refî', Seyyid Fâ'iz, Fevzî, Vehbî, Mektupçu İzzet Bey, Üsküdârî Şâfi Ahmed Efendi, Hâfız, Münîb, lâ-edrî, Şâmî Muhammed Efendi, Mahdûmî, Medhî Efendi; bir de Osmânzâde Efendi'nin tarih kıt'ası yer almaktadır.

Nüsha Tavsîfi:

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan No: 826.

230-140 mm. Ölçülerinde, âharlı krem kâğıt, 69 varak. Sahifede güzel ta'likle 76 mm uzunluğunda 15 satır. Eser, XVIII. Yüzyılda istinsah edilmiştir. Müstensih belli değil. Serlevha müzehheb, söz başları ve cetveller altın yaldızlı. Mıklepli, kabartma yaldızlı şemseli, kahverengi deri cilt. Her sahife altın yaldızla 165-85 mm. ebadında cetvelli. Mihrabiyesi var. 17b'ye kadar sıhhat-name, devamı sûriyye tarihleri ve kasideleridir."²⁹

Mehmet Arslan daha sonra "Sihhat-nâmeler" başlıklı yazısında *Sihhat-nâme ve Sûr-ı Hutâna Müteallik Kasâid* adlı mecmuadaki metinlerden yola çıkarak sıhhat-nâme türünü etraflıca tanıtır.³⁰ Haluk Gökâlî ise "Divan Şiirinde Sihhat-nâmeler" adlı makalesinde söz konusu mecmua ile birlikte muhtelif divanlardan yararlanarak yaklaşık kırk sıhhat-nâme örneği tespit ederek türünün genel özelliklerini ortaya koyar.³¹ Yukarıda zikredilen her iki çalışmada da bazı örnek metin ve beyitlere yer verilmekle birlikte mecmuada yer alan sıhhat-nâme manzumeleri neşr edilmemiştir.³²

Sihhat-nâme ve Sûr-ı Hutâna Müteallik Kasâid adlı mecmuada kaside ve tarih manzumeleri bulunan şairler içinde, adları fazlaca duyulmamış şairler bulunduğu gibi Nedim, Sâmi, Kâmî, Râşid, Osmânzâde gibi şöhretli şairler de bulunmaktadır. Bunlardan biri de XVIII yüzyılın tanınmış şahsiyetlerinden biri olan Seyyid Vehbî'dir. Nâbî çizgisinde şiirler yazan, ancak Nedim'den de izler taşıyan Seyyid Vehbî'nin divanında XVIII. Yüzyıl divan şiiri birikimini çeşitli yönleriyle bulmak mümkündür. Daha ziyade devlet büyüklerine yakınlık elde etmek için yazdığı çok sayıda kasidesiyle dikkat çeken Seyyid Vehbî'nin bir diğer yönü ise sıhhat-nâme yazmasıdır. "Mevcut bilgilere göre Seyyid Vehbî yedi sıhhat-nâme kasidesiyle en çok sıhhat-nâme yazan divan şairidir."³³ Seyyid Vehbî'nin yedi sıhhat-nâme kasidesinin altısı divanında yer almaktadır. *Sihhat-nâme ve Sûr-ı Hutâna Müteallik Kasâid* başlıklı mecmuayı incelememiz sırasında "Sihhat-nâme-i Seyyid Vehbî Efendi" başlıklı kasideyi tespit ettiğimizde şairin divanına müracaat etmeyi uygun

²⁹ Arslan, Mehmet (1999) *Türk Edebiyatında Manzum Surnameler*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, s. 114-115.

³⁰ Arslan, Mehmet, (2002) "Sihhatnameler", *Türkler Ansiklopedisi*, Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, s. 776-790.

³¹ Gökâlî, Haluk (2006), "Divan Şiirinde Sihhat-nâmeler", *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, İstanbul, s.101-130.

³² Nurten İrdây, *Sihhatnâme ve Sûr-ı Hutâna Müteallik Kasâid Adlı Mecmua'da Yer Alan Sihhatnâmeler (İnceleme-Metin)* adlı Yüksek lisans çalışmasını 2012 senesi itibarıyla sürdürmektedir. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Danışman: Doç. Dr. Haluk Gökâlî).

³³ Gökâlî, Haluk (2006), "Divan Şiirinde Sihhat-nâmeler", s.107.

bulduk.³⁴ Ancak, mecmuada yer alan kasidenin *Seyyid Vehbî Divanı*'nda yer almadığını tespit ettik. Mecmuadaki şiir başlığında şairin adının “Sıhhat-nâme-i Seyyid Vehbî Efendî” şeklinde açık olarak yazılması, şairin sıhhat-nâmelere olan ilgisi, kasidenin dili ve üslubu gibi nedenler, manzumenin Seyyid Vehbî'ye aidiyeti konusundaki şüphelerimizi ortadan kaldırmıştır.

Seyyid Vehbî'nin söz konusu kasidesi, sıhhat-name türü şiirlerde görülen hemen tüm özellikleri havidir. Padişahın teb (humma, sıtma) hastalığına yakalanması ve iyileşmesini konu edinilen şiirde türün benzer örneklerindeki sunum sırası ve şeklinin takip edildiğini görürüz. Manzumede padişahın sağlığına kavuşması müjdelenmiş, hastalık hakkında bilgi verilmiş, padişahın durumu, Cuma namazına bir kaç kez gidemeyişi, halkın ve âlemin duyduğu üzüntü, kurbanlar adanması ve kesilmesi, hastalığın son bulması karşısında duyulan sevinç gibi konular anlatılır. Ancak 82 beyitlik bu hacimli kasidede şair, methiye bölümüne geniş bir yer ayırmıştır. Bir yandan hastalık sürecini, padişahın şifa bulması için adanan adakları, halkın ve meleklerin dua edişini, sadakalar verilmesini, padişahın iyileşmesi için alınan tedbirleri anlatan şair, diğer yandan medhiye yapma eğilimindedir. Sıhhat-nâmede yer alan fahriye beyiti de ilgi çekicidir. Şair, kendisini mucize söyleyen Nef'î dilli bir şair olarak sunmuştur. Sultan III Ahmed'in hastalığının ramazan ayına rastlaması ise şaire farklı anlatım olanakları sunar. Seyyid Vehbî, tasvir ve benzetmelerinde padişahın ramazan ayı sonunda iyileşmesi nedeniyle bayram ve ramazanla ilgili zengin malzemededen yararlanır. Vehbî, çifte bayram, oruç, hilal, kurban vb. konular etrafında çeşitli hayallere yer verir. Bu haliyle söz konusu sıhhat-nâme kasidesi, ramazâniyye ve 'ıdiyye türü manzumelere yaklaşır. Aşağıda transkripsiyonlu metnine yer verdiğimiz -şairin divanında yer almayan- söz konusu kasideyi, Seyyid Vehbî ve/veya sıhhat-nâme konulu araştırmalar için bilim âleminin istifadesine sunarız.

Şıhhat-nâme-i Seyyid Vehbî Efendî³⁵

1 Minnet Allah'a şifâ buldı şehenşâh-ı cihân
 'Ālemüñ 'ıd-i mübârek-demi oldu ramazân

Nice 'ıd olmaya kim görmedik 'âlemde dağı
 Böyle dem böyle şafâ böyle mübârek devrân

Gecesi feyz-i ferahla şehir-i 'ıde nazır
 Gündüzi şevk u şafâdan dem-i nev-rûza nişân

[8a] Herkesüñ hâtırı âsüde derüni hurrem
 Açılıp gönli gözi 'âlemüñ oldu handân

³⁴ Seyyid Vehbî Divanı'nın yurt içi ve yurt dışında otuz bir nüshasını tespit eden Hamit Dikmen, divanın karşılaştırmalı metnini doktora tezi olarak hazırlamıştır: Dikmen, Hamit (1991), *Seyyid Vehbî ve Divanı'nın Karşılaştırmalı Metni*, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara Üniv., SBE, (Danışman: Hasibe Mazıoğlu).

³⁵ “Fe'ilâtün (Fâ'ilâtün) fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün (fa'lün)” vezniyle yazılan kasidede şair, bazı dizelerde zihaf gibi vezin kusurlarının yanı sıra “vasl-ı ayn” ve aynla biten sözcükleri açık hece olarak okuma konusunda serbest davranmıştır.

5 Ramazân çıksa da bayramı göreydik der iken
Ramazânı bize ʿıd eyledi luṭf-ı Mennân

Evvelî gerçi küdüretle güzâr etmiş-idi
Ḥaḫ mükâfâtın edüp cebr-ile buldı pâyân

Yaʿni teb tutmuş-iken şîr-şifat pâdişehi
Ûrperüp olmuş-iken cism-i memâlik lertzân

Lerzişi buldı sükûn Kible-nümâ-yı iḳbâl
Kaʿbe-i şihhate oldu müteveccih el-ân

Şükr-i Bârî ki Felâtûn-ı ʿinâyet yetişüp
Oldı maʿcûn-ı ilâhîyle aña çâre-resân

10 Naḫş-ı hâylele meh-i bedr degül şundi mesîḥ
Bir şifâ âyeti tahrîr olunmuş fincân

Oldı rûhânî vü cismânî devâ el-ḥâsıl³⁶
Buldı şihhat yerine geldi yine cân-ı cihân

Naḫl edüp kaşr-ı Beşiktaşdan İstanbula
Etdi taʿdîl-i mizâc eyledi tebd[î]-i mekân

Defʿaten rûḫa ḡidâ şadra şifâ cânâ şafâ
Çeşme nûr âyine³⁷-i baḫta cilâ geldi hemân

Ne turur eylesün âgâze-i şihhat-nâme
Muṭrib-i çarḫ def-i mihr[e] olup fiske-zenân

³⁶ “Rûhânî “ ve cismânî” sözcüklerinin son hecelerinde zihaf yapılması gerekir.

³⁷ Sözcük metinde “âyine” şeklinde yazılmıştır.

- 15 Her zamān girmez ele böyle zamān-ı şādī
Dā'imā çarḥ murād üzre eder mi deverān
- Baḥt kuvvetde şehen-şāh-ı güzīn şihhatde
Ḥalk rāḥatda cihān muntazır-ı sūr-ı hıtān
- Güş edince ḥaber-i şihhat -i şāhen-şāhı
‘Ālem ifā-yı nüzūr etmege oldı pūyān
- Gitdiler işr-i Birāhīm³⁸-i Ḥalīlullāh’a
Zebḥ-i kebş etmek için her biri dāmen-be-miyān
- [8b] Vākı‘ā her kişi ḥālince taşadduklar edüp
Farz-ı ‘ayn oldı ki şükr eyleye giryān giryān
- 20 O şehūñ yolına sātūr-ı hilāliyle felek
Şevr ü cedy u ḥameli şükr için etdi ḳurbān
- ‘Īd-i adḥāya ne ḳurbān edecekler bilmem
Ādem Allāh’ı seversen nice olmaz ḥayrān
- Şükr Mevlā’ya ki ḥalkuñ gözünüñ yaşı ile
Eyledi def‘-i ğubār-ı keder-i ‘ālemyān
- Ne ḳadar ‘arz-ı sūrūr eyler isek degmez mi
Ne ḳadar bezl-i nüzūr olsa degül mi şāyān
- Tāze cān buldı cihān ‘Īd-i dü-bālā oldı
Şihhat-i ṭab‘-ı hümāyūn-ı ḥıdīv-i zī-şān

³⁸ Vezin gereği İbrahim sözcüğü yukarıdaki şekilde yazılmıştır.

25 O cihân-bân-ı mu‘azzam o hıdîv-i a‘zam
O Sikender-şaşem ol Cem-hadem-i Dârâ-şân

O Felâṭûn-ı hikem-senc [ü] Aristo-fitnat
Oldı tedbîrine ḫayrân ḫükemâ-yı Yunan

Ḳible-i pâdişehân-kim derine etdi felek
Çîn-i p[î]şânî-i şâhânı ḫaşîr-i meydân³⁹

O şehen-şâh-ı mûkerrem ki debîr-i gerdûn
Vaşf-ı pâkinde bu elḳâb ile yazdı ‘unvân

Ḳuvvet-i bâzû-yı dîn şihhat-i cism-i temkîn⁴⁰
Ferah-ı ḳalb-i ḫazîn mâh-ı zemîn şâh-ı zamân

30 Şuḳḳa-efrâz-ı himem şaf-şiken-i ehl-i kerem
Şâh-ı seyyâre-‘alem ḫüsrev-i Rüstem-destân

Şehriyâr-ı ‘azamet-güster ü İskender-fer
Tâcdâr-ı ḫaşmet-leşker [ü] keyvân-derbân⁴¹

Dürr-i şevket-şadef-i ḳulzüm-i şâhen-şâhî
Şeb-çerâğ-ı ḫarem-i düde-i âl-i ‘Osmân

Ḳırz-ı bâzû-yı kerem zâmin-i emn-i ‘âlem
Ḳuvvet-i ṫâlî‘-i dîn vefḳ-i yemîn-i îmân

[9a] Râḫat-efzâ-yı cihân fitne-zidâ-yı devrân
Bâ‘iş-i emn ü emân zıll-i zâlîl-i Yezdân

³⁹ “Pişânî” sözcüğünün son hecesi vezin gereği zihafli okunmalıdır.

⁴⁰ “Bâzû” sözcüğünün son hecesi vezin gereği zihafli okunmalıdır.

⁴¹ Metinde açık bir şekilde yazılan “ḫaşmet” sözcüğü vezni bozmaktadır.

- 35 Nuḥbe-i ins ü melek māhasal-ı devr-i felek
Ya'ni sulṭān-ı selāṭīn-i kirām Aḥmed Ḥjān
- O felek-kevkebe ḥāḳān-ı sūhā-mertebe kim
Etdi Ḥaḳ tīgüñi āvīze-i 'arş-ı Raḥmān
- Kūh-ı Ḳāf olsa 'adū seng-i reh olmaz öñine
Etse bir memlekete himmeti tevcīh-i 'inān
- Zühdi eyler o ḳadar sedd-i reh-i mekr ü ḳalāl
'Adem-ābāda ḳaçar vesvesesi[n]den şeyṭān
- Ḳalbi şafvetde hemān āyine⁴²-i İskender
Ṭab'ı 'aynı ile ser-çeşme-i āb-ı ḥayvān
- 40 Zihni ol mertebe veḳḳād ki çün pertev-süz
Niğehinden ṭutuşur ḥār u ḥas-ı vehm ü gümān
- Bir işāretle niğāhından eder fehm murād
Çekmeden ehl-i recā zaḥmet-i taḥrīk-i zebān
- Nazar-ı diḳḳati kāfī meheke hā[c]et yoḳ
Bir baḳışda eder insānın 'ayārın iz'ān
- Baḥtı ol mertebe 'ālī ki nazar fark edemez
Dūrbīn olsa 'amūd-ı seḫer-i nūr-efşān
- Luṭfı ol mertebe kim dest-i güher-pāşında
Bir avuç seng ü ḥa[z]ef māḥaşal-ı ma'den ü kān

⁴² Sözcük metinde "âyîne" şeklinde yazılmıştır.

45 Hâki altun degül iksîr virür bir yere ger
Olsa ebr-i kef-i ihsânı anuñ kaçre-çekân

Şâhid-i re'yi⁴³ dehen-ber-dehen-i râz-ı kader
Fikri 'aql-ı kül ile maḥrem-i esrâr-ı nihân

H'âbgâh etdi ğazâlâna künâm-ı esedi
Etdürüp 'adli mürâ'ât-ı huķûķ-ı cîrân

[9b] Böyle sencîde-naẓar bir ŧeh-i kâmil mi olur
Kim olur derse eger 'aqlına gelmiş noķŧân

Gelmedi miŧli felekde yine gelmez bî-ŧek
ŧâ'irüm gerçi velî yoķ bu kelâmumda yalan

50 Hüsrevâ âb-ı ruḥ-ı memleketâ pâdiŧehâ
Ey olan kâlbüd-i salṭanata rûḥ-ı revân

ŧükr kim ṭab'-ı ŧerîfüñ yine ŧiḥḥat buldı
Eyledi ḥâzret-i Allâh ŧifâlar ihsân

Yek-be-yek nabzını ṭutdum götüri ḥaste idi
Keder-i ṭab'-ı hümâyünuñ-ile pîr ü civân

Ki vücüduñ beden-i memleketüñ rûḥıdur
Sâ'ir a'zâ vü cevâriḥ gibidür ḥalk-ı cihân

Rûḥa ŧiķlet gelicek 'uzva eŧer etmez mi
İnbisâṭ oldığı dem nice ederse sereyân

⁴³ Sözcük metinde hemzesiz olarak yazılmıştır.

- 55 Halkuñ āsāyişi āsāyiş-i [z]ātuñla imiş
Gül cemālūñle imiş revnağ-ı gülzār-ı cihān
- Bir iki cum‘a ki maħrūm-ı cemālūñ olduğ
Gözimiz görmez-idi ‘ālemi Allāh’a ‘ayān
- Tabl-ı imsāk gibi sīne döğerdı ‘ālem
Nuql-ı iftāra bedel gam yer-idi rūze-keşān
- Hamd-ı bī-ħad ki bu eşnāda vürūd etmek-ile
Haber-i ‘āfiyetüñ cümleye oldu dermān
- ‘İdgāh etdi bütün ‘ālemi bu cilve-i şevk
Kıldı sükkān-ı semavāt u zemīni şādān
- 60 Bu feraħ olmasa kalur gider idi mensī
Hürmet-i ğurre-i şevvāl ile ħadr-i ramazān
- ‘İd ermek bize mihr-i ruħuñı görmekdür
Bir gün evvel o günü göstere Hallāğ-ı cihān
- [10a] Hüsrevā bulalı dīvān-ı ezelde zīver
Hil‘at-ı aħsen-i taqvim ile dūş-ı insān
- Herkes ehliyyeti mikdārı alup vāyesini
Olalı efser [ü] dīhīm naşīb-i şāhān
- Kimseye etmedi bu mertebe mülki teşhīr
Bir şehe görmedi Allāh bu feyzi şāyān
- 65 ‘İlm ü hilm ü kerem ü ma‘delet-i seyf ü kalem
Hāşılı her ne ħadar var-ise ef‘āl-i hīsān

Turkish Studies

Eyleyüp zât-ı hümâyûnuña haşîşa seni
Etmîş evreng-i hilâfetde ‘adîmü’l-aqrân

Görmedük şimdiye dek hâzret-i Allâh bilür
Var ise mişlüñ eger ketm-i ‘ademde pinhân

Vaşfuñı kimse degül kâdir edâ eylemege
Mümkin olsa ben ederdüm anı taqrîr ü beyân⁴⁴

Ki benem mu‘cize-gü şâ‘ir-i Nef‘î-lehçe
Kadrüm inkâr edemez nâdire-güyân-ı zamân

70 Böyle mi eyler-idüm medh-i hümâyûnuñ ben
Olmasa tab‘umuñ imsâki be-hüküm-i ramazân

Tevsen-i tab‘ı yarandurmağ-ıçün aç tutaram
Menzil almak nice olur⁴⁵ ‘ıdde görürün yārân

Ben temeddühle güzâf etmegi sevmem ammâ
‘Acabâ etsem olur mıydı kaşîdem bürhân

Lâfı ço her ser-i müyuñ kalem olsa Vehbî
Biñde bir vaşfuñı yoğdur yine ketbe imkân

Kanda sen kanda şenâsı o şehen-şâhuñ kim
Kudsiyân eylemede midhatüñi vird-i zebân

75 Rüzeyi ‘illet edüp ‘aczüñi ikrâr eyle
Yoğsa evşâfına bir vechile yoğ sende tîvân

⁴⁴ Metinde “beyân” sözcüğündeki “be” ve “ye” harflerinin noktaları konulmamıştır.

⁴⁵ Vezin gereği “nic-olur” şeklinde okunmalıdır.

- [10b] Vaqt-i iftārda h̄'ābīde söze ƣarnım toƣ
 Őıdƣ-ile aƣ elüñi ƣayr du'ā eyle hemān
- Sen ƣadīmī ƣulusun kendi ƣerāƣısın hem
 Nazarı pertevdür sendeki nūr-ı 'ırfān
- Ƣarƣa-i ni'emeti h̄ālīŐ ƣulusun ben bilürem
 Ne du'ā eyler-iseñ etme ƣabülünde gümān
- Tā ki 'ıd ede te'āƣub ramazānın keselin
 Miñnete ola Őafā der-pey ü derde dermān
- 80 Yā İlähī bu mübārek ramazān ƣürmetine
 Eyle H̄ān Aħmed-i Ğāzīye Őifālar iħsān
- Nice Őehzāde-i zīŐān-ile ƣün mäh u nücüm
 Taħt-pīrā ola durduƣça sipihr-i gerdān
- Güni günden yeg ola Őevketi dünyāya tola
 Őeref-i 'ıd-i mübārek bula ƣadr-i ramazān

KAYNAKÇA

- ARSLAN, Mehmet (1999), Türk Edebiyatında Manzum Surnameler, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, s. 114-115.
- ARSLAN, Mehmet (2002), "Sıhhatnameler", Türkler Ansiklopedisi, Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, s. 776-790.
- AYDEMİR, Yaşar (2000), *Behiştî Dîvânı*, Ankara: MEB Yayınları.
- ÇAVUŞOĞLU, Mehmet (1980), *Vasfî Dîvanı Tenkidli Basım*, İstanbul: İÜEF Yayınları; Ayrıca Karasoy, Yakup , "Vasfî'nin Bilinmeyen Bir Mersiyesi" *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*.
- ÇAVUŞOĞLU, Mehmet (1979), *Amrî Dîvanı Tenkidli Basım*, İstanbul: İÜEF Yayınları.
- DEMİREL, Şener (1999), "16. Yüzyıl Divan Şairlerinden Mânî", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9/1, s.25-51.
- DİKMEN, Hamit (1991), Seyyid Vehbi ve Divânı'nın Karşılaştırmalı Metni, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara Üniv., SBE, (Danışman: Hasibe Mazıoğlu).

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
 Volume 8/1 Winter 2013

- DUYAR, Hidayet (2009), "On Altıncı Yüzyıl Şairlerinden Kabûlî'nin Şiirleri", *Türkoloji Araştırmaları*, 4 / 2, s.307-362.
- ERDOĞAN, Kenan (2008), "Bir Bektaşî Şairi: Üsküdarlı Rızâ Râmî ve Yeni Bulunan On İki Şiiri", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 47, s. 51-66.
- ERGUN, Sadettin Nüzhet (1928), "Hasanoğlu ve Yeni Bir Gazeli", *Milli Mecmua*, 107, s.1721-1722.
- FEDAİ, Ahmet Harid (1997), "Yüzyılımızın Başlarında Kıbrıs'ta Bir Şiir Mecmuası ve Müsevvidzade Osman Cemal Efendi", *IX. Milli Türkoloji Kongresi*, 15-19 Eylül 1997.
- FELEK, Özgen (1999), "Mehmet Emirî Efendi ve Şiirleri", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9/1, s.53-78.
- GIYNAŞ, Kamil Ali (2011), "Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası" *Selçuk Üniversitesi/Edebiyat Fakültesi Dergisi/ Yıl: 2011, Sayı: 25, s. 245-260.*
- GÖKALP, Haluk (2006), "Divan Şiirinde Sıhhat-nâmeler", *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, İstanbul, s.101-130.
- KARAHAN, Abdülkadir (1966), *Kanuni Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Figani ve Divançesi*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- KARASOY, Yakup (2008), "Vasfî'nin Bilinmeyen Bir Mersiyesi" *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 24, s.2-6.
- KARTAL, Ahmet (2006), *Basîrî ve Türkçe Şiirleri*, Ankara: Akçağ Yayınları
- KAYA, Önal (1991), "Eyyüb ve Muhlis'in Şiirleri", *Türkoloji Dergisi*, IX/1, s.99-119.
- Kemal Edib (1949), "Nef'î'nin Bilinmeyen Birkaç Şi'ri", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 7/2, s.287-294.
- KESİK, Beyhan (2012), Bazı Şiir Mecmualarından Hareketle Basılı Divanlarda Bulunmayan Bâkî Mahlaslı Şiirler, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 5 Sayı: 9.
- KILIÇ, Filiz- Orhan Kurtoğlu ve Tuncay Bülbül (2008), Deniz Ali Baba Dergâhı Postnişini Haydar Cemil Baba (Haydarî) ve Şiirleri, Ankara: GÜ Türk HAMER Yayınları.
- KILIÇ, Filiz (2009), "Tezkire Yazarı Şefkat ve Tespit Edilebilen Şiirleri", *International Journal of Central Asian Studies*, 13, s.355-364.
- KÖKSAL, M. Fatih (2000), "Seyyid Nesîmî'nin Bilinmeyen Tuğuğları", *Journal of Turkish Studies – Türklük Bilgisi Araştırmaları (Âgâh Sırrı Levend Hatıra Sayısı I)*, 24, s.187-208.
- KÖKSAL, M. Fatih (2009), "Seyyid Nesîmî'nin Yayınlanmamış Şiirleri", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 50, s.77-135.
- KÜÇÜK, Sabahattin (1988), "Fuzûlî'nin Bâkî Üzerindeki Tesiri ve Divanında Yer Almayan Bir Şiiri Hakkında", *Millî Kültür*, 60, s.5-8.
- KÜÇÜK, Sabahattin (1989), "Fuzûlî'nin Yeni Bir Şiiri", *Fırat Üniversitesi Dergisi (Sosyal Bilimler)*, 2, s.245-248.
- KÜÇÜK, Sabahattin (1993), "16. Yüzyıl Şairlerinden Bursalı Rahmî Çelebi ve Şiirleri", *MÜFEF Türklük Araştırmaları Dergisi*, 7, s.423-472.

Turkish Studies

- MERMER, Ahmet (2002), “XV. Yüzyılda Yazılmış Bilinmeyen Bir Nazire Mecmuası ve Aydınlı Visâli’nin Bilinmeyen Şiirleri”, *Millî Folklor*, 56, s.75-94.
- ŞENTÜRK, Ahmet Atilla- Ahmet Kartal (2004), *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Dergâh Yayınları, Ankara.
- TARLAN, Ali Nihad (1948), Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. Asır Dîvan Şiiri: Rahmî ve Fevrî, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- TARLAN, Ali Nihad (1948), Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. Asır Dîvan Şiiri: Ubeydî – Aşkî - Şem’î – İşretî, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- TARLAN, Ali Nihad (1948), Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. Asır Dîvan Şiiri: Ulvî – Me’âlî – Nihânî – Feyzî – Kâtibî, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- TARLAN, Ali Nihad (1949), Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. Asır Dîvan Şiiri: Revanî – Hayretî – Haverî – Ahî – Peyamî – Sani, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Sıhhat-nâme ve Sûr-ı Hutâna Mûteallik Kasâid*, Topkapı Sarayı Müzesi, Revan Kitaplığı, no. 826.
- TAVUKÇU, Orhan Kemal (1995), “Âşık Paşa’nın Bilinmeyen Bazı Gazelleri ve Bir Mesnevisi”, *Yedi İklim*, 62, s.51-55.
- ZÜLFE, Ömer (2006), *On Altıncı Yüzyıl Şairi Selikî ve Şiirleri*, İstanbul: Edebiyat Yayınevi.